

Gröna satsningar ett första steg mot krislösning

Franklin D Roosevelt gjorde det. För att lösa den ekonomiska krisen pumpade den dåvarande amerikanske presidenten in alla resurser i ekonomin. Nästan 80 år senare bevittnar vi ytterligare två kriser: den ekologiska krisen och energikrisen.

Och lösningen måste bli därefter. Inspirerade av Roosevelt börjar allt fler tala om Green New Deal, eller en Grön ny giv. Men gröna investeringar är bara ett första steg. För att lösa alla tre kriser måste vi gå ännu längre och ifrågasätta själva fenomenet tillväxt.

AV DAVID JONSTAD

Det är lite som grodhuvudena på nöjesfältet. De där som kommer upp slumpmässigt ur sex olika hål och som man ska försöka slå ner igen med en klubba. Så fort du bankat ned ett smilande grodhuvud dyker ett annat lika glatt huvud upp bredvid. Till slut önskar man att man hade en mycket större klubba som skulle kunna slå ned dem allihopa, mer eller mindre i ett slag.

Nu är det inte grodhuvuden som dyker upp genom samhällets golv, utan diverse kriser: Den skräckinjagande klimatkrisen, den påtagliga ekonomiska krisen och den mer smygande energi- och resurskrisen.

Går det att ta sig an dessa tillsammans? Kanske genom idén om *En grön ny giv*, med inspiration från 1930-talets New Deal i USA?

Frågan har ställts i den internationella debatten under en längre tid, men nu har den även hittat till Sverige och nyligen arrangerade Stockholms Universitet en stor konferens med syfte att undersöka förutsättningarna för en svensk grön giv.

FÖRST EN PROBLEMBESKRIVNING. Huvudkriserna är tre och de börjar alla på bokstaven e: ekonomi, ekologi och energi.

Den ekonomiska krisen är uppenbar. Den innebär å ena sidan en lättad vad gäller övriga kriser (mindre resursanvändning

och mindre koldioxidutsläpp), men den leder samtidigt till högre arbetslöshet vilket i sin tur ökar de sociala spänningarna i samhället.

Klimatkrisen, eller snarare den ekologiska krisen, är också den väl kända. Den beror till största delen på att ekonomin kräver enorma mängder fossil energi och andra ändliga resurser för produktion, konsumtion och transporter. Denna kris förvärras snabbt, klimatförändringarna går nu mycket snabbare än vad bland andra FN:s klimatpanel IPCC tidigare beräknat. Klimatsystemet är så pressat av den globala uppvärmningen att det riskerar att flippa, om utsläppen inte mer eller mindre upphör helt inom några decennier.

Slutligen den inte lika kända energi- och resurskrisen. Denna består i grunden av ett överutnyttjande av jordens resurser. Mest tydligt är det när det gäller de fossila bränslena och särskilt den billiga oljan som inom kort kommer att finnas i en stadigt minskande mängd.

Under konferensen på Stockholms Universitet presenterades energikrisens implikationer av Kjell Aleklett och Mikael Höök, båda från Uppsala Universitet, båda i ledningen för Peak Oil-organisationen ASPO.

Deras budskap – som visserligen inte delas av alla, men som gets allt mer veten-

skapligt stöd de senaste åren – är att mer än hälften av jordens oljetillgångar har förbrukats under de senaste hundra åren och att produktionen av olja därför kommer att börja minska från och med nu. Oljan är inte och kommer inte ta slut, men den olja som finns kvar att utvinna är av det dyrare slaget och vid en viss gräns går det åt mer energi

”En grön ny giv skapar möjligheten för väldigt olika grupper att samarbeta.”

Jonathan Feldman, ekonomhistoriker.

att hämta upp den än den energimängd som den innehåller.

De närmaste tjugo åren måste vi vänja oss med att ha omkring 30–60 procent mindre olja.

Dessutom: den olja som finns tillgänglig de närmaste decennierna kommer i mindre utsträckning än i dag att komma från vårt närområde. Sverige importerar i dag cirka 60 procent av oljan från Danmark och Norge, två länder som båda har nått sina

nationella oljetoppar. Inom omkring tio år beräknas dessa länders export vara nere i noll och Sverige tvingas konkurrera med resten av världen om den olja som finns kvar i framför allt Mellanöstern och Ryssland. Det skvallrar om att ytterligare en kris kan läggas till de övriga – en säkerhetspolitisk kris.

Förutom energikrisen i sig hotar matbrist på grund av överutnyttjade jordar, klimatförändringar, vattenbrist och att allt fler människor på jorden tar efter Västvärldens extravaganta vanor. Till exempel äter kineser tio gånger mer kött per person än vad de gjorde för bara några årtionden sedan. De är nu bara 25 kg ifrån de 80 kg kött som en genomsnittlig svensk stoppar i sig varje år.

DET VIKTIGASTE ÄR dock inte kriserna i sig utan hur nära sammantvinnade de är. Kjell Aleklett pekar till exempel på det starka sambandet mellan ekonomisk tillväxt och oljeförbrukning.

– All tillväxt är kopplad till oljan. När Kina säger att de ska öka sin tillväxt med tio procent innebär det att oljeförbrukningen kommer att öka med tio procent också.

Eftersom världsekonomin går på lågvarv just nu minskar också efterfrågan på olja vilket gör att priset ligger ganska lågt jämfört med för ett år sedan. Men, säger Kjell Aleklett, så fort ekonomin sätter fart igen ▶